

ความเห็นส่วนตัว  
ของ นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๖๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑/๒๕๖๕

วันที่ ๑๙ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง	{	คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ผู้ร้อง
		พรรคไทยรักธรรม	ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่หนึ่ง มีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๓๐ หรือไม่

ประเด็นที่สอง คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสองหรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่สาม ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสองหรือไม่

ความเห็น

ประเด็นที่หนึ่ง มีเหตุสมควรยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ คณะกรรมการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยใช้สำนวนที่ผู้ร้องมีมติในการประชุม ครั้งที่ ๙๐/๒๕๖๓ วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ว่าในช่วงระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๖๑ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๖๒ พรรคผู้ถูกร้องได้เชิญชวนให้ชาวบ้านในตำบลปามะคาบ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ให้เข้ามารวมกลุ่มกันทำดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้จันทน์) โดยพรรคผู้ถูกร้องจะเป็นผู้ลงทุนซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำดอกไม้จันทน์ เมื่อทำเสร็จแล้วพรรคผู้ถูกร้องจะรับซื้อคืนในราคาดอกละ ๑ บาท แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องก่อน จึงจะมีสิทธิเข้าร่วมกลุ่มทำดอกไม้จันทน์ นอกจากนี้ ในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ผู้สมัครไม่ต้องเสียค่าสมัครสมาชิกหรือเสียค่าบำรุงพรรคการเมืองแต่อย่างใด ซึ่งการกระทำดังกล่าวของพรรคผู้ถูกร้องเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๐

ในส่วนข้อที่พรรคผู้ถูกร้องและพยานของพรรคผู้ถูกร้องทั้งห้าโต้แย้งว่า การดำเนินการดังกล่าวของพรรคผู้ถูกร้องเป็นไปตามนโยบายของพรรคในการส่งเสริมอาชีพชาวบ้านเพื่อจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน พรรคผู้ถูกร้องไม่ได้จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้ชาวบ้านและไม่ได้รับซื้อดอกไม้จันทน์ไว้เอง และไม่เคยจูงใจหรือสั่งให้บุคคลใดไปจูงใจผู้ที่ประสงค์จะสมัครสมาชิกกลุ่มทำดอกไม้จันทน์ต้องสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องก่อน การสมัครเป็นสมาชิกพรรคต้องชำระค่าบำรุงพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคและเงื่อนไขในใบสมัครของพรรคผู้ถูกร้อง และไม่เคยสั่งการให้บุคคลใดสำรองค่าบำรุงพรรคการเมืองไปก่อน นอกจากนี้ พยานบุคคลในสำนวนไตสวนของผู้ร้องเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับพรรคผู้ถูร้องมาก่อนนั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้พรรคผู้ถูกร้องและพยานของพรรคผู้ถูกร้องทั้งห้าโต้แย้งปฏิเสธข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้อง แต่หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องเคยให้ถ้อยคำในสำนวนไตสวนของผู้ร้องยอมรับว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้คำปรึกษากับพรรคผู้ถูกร้องถึงการสมัครเป็นสมาชิกพรรคและการส่งเสริมอาชีพลักษณะดังกล่าวว่าไม่สามารถกระทำได้ ต่อมาพรรคผู้ถูกร้องจึงยุติการดำเนินการดังกล่าวก่อนมีการเลือกตั้ง และพรรคผู้ถูกร้องยังรับว่าเคยซื้อดอกไม้จันทน์จากกลุ่มสมาชิกเพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมทางการเมืองด้วย ในส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า พยานบุคคลในสำนวนไตสวนของผู้ร้องเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับพรรคผู้ถูร้องมาก่อนนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าพยานของผู้ร้องจะได้รับประโยชน์อันใดหากพรรคผู้ถูกร้องถูกยุบพรรคการเมือง ยิ่งไปกว่านั้นการให้ถ้อยคำของพยานผู้ร้องลักษณะดังกล่าวอาจทำให้บุคคลผู้กระทำต้องรับโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐๙ แต่พยานของพรรคผู้ถูกร้องต่างก็เป็นหรือเคยเป็น

กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องในขณะที่พรรคผู้ถูกร้องกระทำความผิด ซึ่งอาจถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหากพรรคผู้ถูกร้องถูกยุบพรรคการเมือง และมีพยานบุคคลซึ่งมีตำแหน่งในพรรคผู้ถูกร้องอันมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีส่วนได้เสียโดยตรง ชอบที่จะให้การเป็นประโยชน์กับพรรคผู้ถูกร้อง ข้อโต้แย้งของพรรคผู้ถูกร้องและพยานของพรรคผู้ถูกร้องจึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอรับฟังหักล้างข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องได้

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า พรรคผู้ถูกร้องจงใจชาวบ้าน ตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ให้สมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องด้วยการเชิญชวนให้เข้าร่วมกลุ่มทำดอกไม้จันทน์ และเสนอว่าจะซื้อวัสดุอุปกรณ์และรับซื้อคืนในราคาดอกละ ๑ บาท จนกระทั่งพรรคผู้ถูกร้องมีสมาชิกพรรคครบจำนวน ๕๐๐ คน และสามารถเปิดสาขาพรรคได้ที่จังหวัดพิจิตร นอกจากนั้น ในการสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ถูกร้อง ผู้สมัครไม่ต้องเสียค่าสมัครสมาชิกหรือเสียค่าบำรุงพรรคการเมืองแต่อย่างใด พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายจึงมีผลผูกพันพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งการหาสมาชิกพรรคด้วยวิธีการดังกล่าวไม่อาจส่งผลให้พรรคผู้ถูกร้องเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งหรือเป็นองค์กรในระบอบประชาธิปไตยที่สามารถผลักดันแนวความคิดของประชาชนไปสู่การปฏิบัติได้ เพราะการสมัครเป็นสมาชิกพรรคเกิดจากการหลงเชื่อด้วยวิธีการจงใจของพรรคผู้ถูกร้อง บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคไม่ได้ศรัทธาในพรรคการเมือง ไม่รู้สึกว่าเป็นเจ้าของพรรค และไม่ใส่ใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของพรรคผู้ถูกร้องอย่างแท้จริง แต่สมัครเป็นสมาชิกพรรคเพราะมุ่งหวังที่จะได้เงินจากการทำดอกไม้จันทน์หรือประโยชน์อื่นใดที่พรรคผู้ถูกร้องให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เท่านั้น ไม่ได้เป็นไปตามความมุ่งหมายเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ อันเป็นเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ กรณีจึงมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๐ อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง บทบัญญัติที่ขัดแย้งดังกล่าวทำให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นได้จึงจำต้องสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๓)

**ประเด็นที่สอง** คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสองหรือไม่ เพียงใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง บัญญัติในลักษณะเป็นบทบังคับว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น” เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องแล้ว จึงชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่ระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๖๑ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๖๒ อันเป็นช่วงเวลาที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง

ข้อพิจารณาต่อไปมีว่า เมื่อวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องแล้ว จะต้องเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นระยะเวลาเท่าใด

พิจารณาแล้วเห็นว่า สำหรับระยะเวลาเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง มิได้กำหนดระยะเวลาในการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้ ดังนั้น **เพื่อมิให้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งอันเป็นสิทธิพลเมืองของรัฐต้องถูกเพิกถอนไปอย่างถาวร** จึงควรกำหนดเวลาที่แน่นอนโดยพิจารณาถึง**หลักความได้สัดส่วน**ในการจำกัดสิทธิดังกล่าว เพื่อมิให้กฎหมายฉบับนี้มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุอันขัดต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ จึงเห็นว่าในกรณีของการกระทำของผู้ถูกร้องยังไม่ร้ายแรงถึงขนาดเกิดผลเสียหายต่อระบอบการปกครองของประเทศชาติ อาศัยหลักการที่ว่า **“สังคมที่เป็นธรรมคือสังคมที่ให้โอกาสคน”** จึงเห็นควรให้โอกาสแก่คณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องโดยการกำหนดระยะเวลาของการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรระหว่างพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำ ให้ได้สัดส่วนกับโทษที่จะได้รับ ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคล เมื่อพิจารณาลักษณะของการกระทำของผู้ถูกร้องอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๐ ยังไม่ถึงขนาดที่จะทำให้สมาชิกพรรคผู้ถูกร้องถูกรวบงำหรือขังนำจากบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยสิ้นเชิงหรือความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรคผู้ถูกร้องสูญเสียไปทั้งหมด จึงเห็นสมควรกำหนดระยะเวลาการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งจะสอดคล้องกับระยะเวลาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง ซึ่งห้ามผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่

หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ อันเป็นระยะเวลาที่สมควรแก่เหตุ ซึ่งสอดคล้องกับที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๒ และคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๖๓ ดังนั้น จึงเห็นควรให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๖๑ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง

**ประเด็นที่สาม** ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ” บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วยผลของการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งมีได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องแล้ว จึงต้องสั่งห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่ในระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๖๑ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความเห็นควรสั่งให้ยุบพรรคไทยรักธรรม ผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๐ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหาร

พรรคผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในระหว่างเดือนกันยายน ๒๕๖๑ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง มีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง และห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง



(นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ